

Vrednotenje uspešnosti procesa sodelovanja zainteresiranih javnosti v pripravo Nacionalnega programa varstva okolja

POROČILO

Vsebina:

1. Ozadje: kontekst, cilji in obseg projekta.....2
2. Metodologija spremljanja in vrednotenja 6
3. Rezultati vrednotenja 10
4. Priporočila 26

Naročnik:

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Dunajska 48
1000 Ljubljana

Izvajalec:

modra
komunikacije in moderiranje d.o.o.
communication and facilitation

Topol pri Medvodah 19
1215 Medvode

Poročilo pripravila: Vida Ogorelec Wagner, 1. 10. 2004

1. Ozadje: kontekst, cilji in obseg projekta

1.1. Kontekst

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo je na podlagi zakona o varstvu okolja, drugega stebra Aarhuške konvencije (sodelovanje javnosti pri okoljskem odločanju), 6. akcijskega okoljskega programa Evropske skupnosti in Strategije sodelovanja Vlade RS z nevladnimi organizacijami želelo na primeru programa vključevanja zainteresiranih javnosti v pripravo Nacionalnega programa varstva okolja vzpostaviti model dobre prakse sodelovanja javnosti pri pripravi strateških dokumentov ministrstva.

Osnovo za izvedbo programa vključevanja predstavlja tudi eden od ciljev 3. okoljskega foruma nevladnih organizacij (december 2003): sodelovanje pri pripravi NPVO kot model dobre prakse (oblikuje naj se program vključevanja NVO).

Ministrstvo je želelo s projektom programa vključevanja zainteresiranih javnosti v pripravo Nacionalnega programa varstva okolja pripoznati (strokovno) vlogo različnih ciljnih javnosti v procesih odločanja, jih aktivno vključiti v proces priprave strateškega dokumenta na različnih nivojih.

Januarja 2004 je bilo izvedeno zbiranje ponudb za izbor najugodnejšega ponudnika za izvedbo projekta. Določeno je bilo, da bo po končanem programu oz. procesu naloga izvajalca tudi strniti spoznanja in usmeritve v internem priročniku/navodilih za izvajanje podobnih procesov v prihodnje.

V prvi polovici izvedbe projekta je bil rok za izvedbo zaradi počasnejšega procesa priprave dokumenta v okviru MOPE premaknjen od konca junija na konec septembra 2004.

Pričujoče poročilo je pripravljeno ob zaključku projekta in je sestavni del zaključnega poročila.

1.2. Cilji

Proces sodelovanja zainteresiranih javnosti v postopku priprave NPVO je bil namenjen doseganju naslednjih ciljev:

- ♦ zagotavljanju transparentnosti postopka
- ♦ zagotavljanju boljše informiranosti o politiki varstva okolja v EU in Sloveniji
- ♦ doseganju boljše informiranosti o vsebinah predloga NPVO
- ♦ pridobivanju dodatnih argumentov, stališč in informacij, ki so jih prinašali udeleženci v procesu je prispevalo h kakovostnejšemu dokumentu
- ♦ zagotavljanju večje podpore za izvajanje NPVO.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Poleg teh splošnih ciljev sodelovanja javnosti pa je imel program za NPVO značaj pilotnega projekta – za pripravo primera »dobre prakse«:

- ♦ služil je za razvijanje in preizkus ustrezne metodologije vključevanja javnosti v procese načrtovanja politike varstva okolja v okviru MOPE v obdobju po ratifikaciji Aarhuške konvencije v Sloveniji
- ♦ metodologija in priporočila za sodelovanje javnosti, ki je temeljila na izvedenem programu imajo tudi možnost uporabe v drugih delih ministrstva (npr. prostor, energija) in drugih resorjih Vlade RS, kar je skladno s procesom reforme državne uprave in procesom dialoga Vlada-NVO
- ♦ dosežena je tudi višja stopnja ozaveščenosti in motivacije odgovornih uslužbencev znotraj MOPE o pomenu in postopkih sodelovanja javnosti.

1.3. Obseg projekta

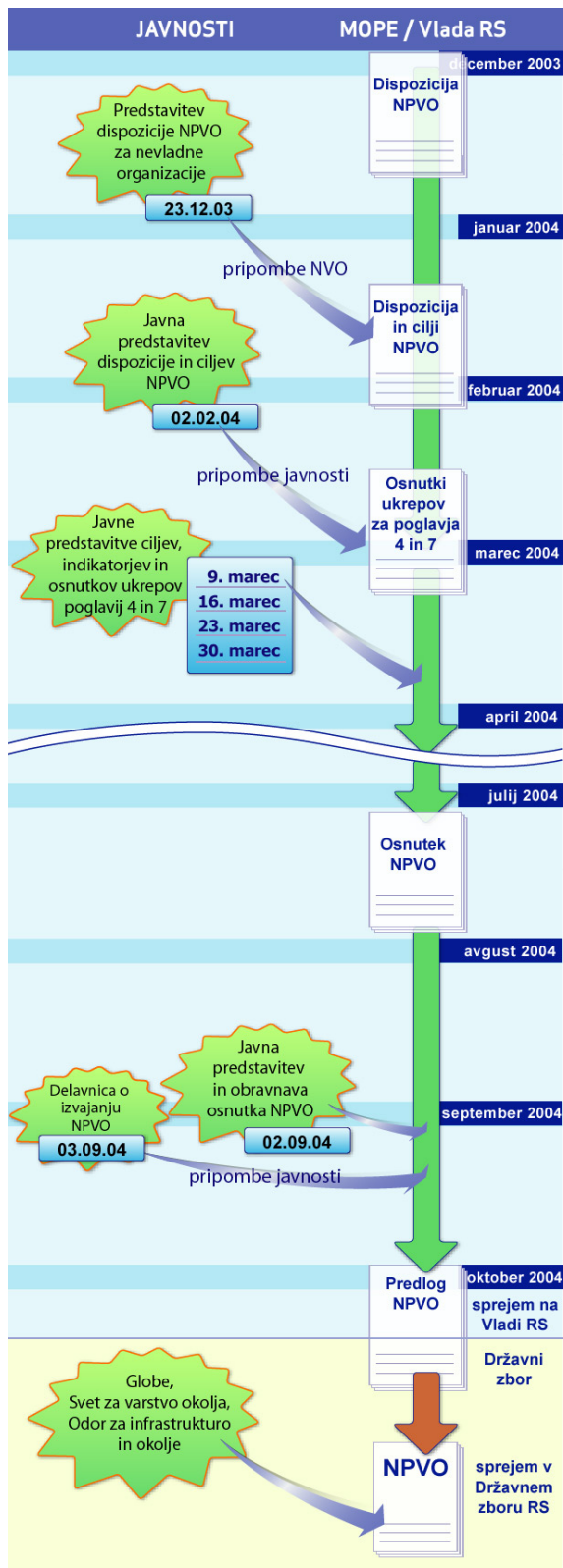
1.3.1. Spletna podpora

Informacijsko središče z glavnino komunikacije je bilo navezано na spletno stran z lastno domeno www.npvo.si. Spletna stran je bila oblikovana kot portal z lastno grafično podobo in je podpirala proces z naslednjimi elementi:

- objava dokumentov v razpravi: objavljen je bil pregledni seznam vseh dokumentov, ki so nastajali v okviru procesa priprave NPVO in so bili namenjeni javni razpravi, z jasnimi roki
- novice: aktualna poročila o dogajanju v procesu, najave dogodkov
- interaktivni grafični vodič po procesu (glej sliko)
- prijava zainteresiranih: omogočena je bila prijava k aktivnemu obveščanju o novostih na spletni strani in v procesu
- orodje za posredovanje pripomb: pripravljen je bil obrazec za standardizirano posredovanje pripomb, ki je deloval on-line na spletni strani in ga je bilo možno tudi shraniti kot .doc datoteko in posredovati po e-pošti
- pregled prispelih pripomb: po zaključku roka za posredovanje pripomb je bilo javno objavljeno poročilo prispelih pripomb s komentarjem MOPE in vsa poročila dogodkov.
- spletni forum: omogočal je neformalno izmenjavo mnenj vseh zainteresiranih o vsebinah povezanih z NPVO in njegovo pripravo

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Slika 1: Interaktivni grafični vodič po procesu

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

1.3.2. Dogodki

V okviru procesa so bile predvidene tri vrste javnih dogodkov, ki so bili vsi namenjeni motiviranju zaniteresiranih javnosti za sodelovanje v procesu:

- a. v zgodnejši fazi priprave dokumenta, kjer so bile še odprte alternative so bile organizirane 4 javne predstavitve ciljev in indikatorjev (marec 2004):
  - 4. poglavje: Narava in biotska raznovrstnost
  - 4. poglavje: Kakovost življenja (okolje in zdravje)
  - 4. poglavje: Odpadki, raba naravnih virov in industrijsko onesnaževanje
  - 7. poglavje: Izobraževanje, osveščanje in sodelovanje javnosti
- b. javna predstavitev in razprava ob osnutku NPVO (2 september 2004).
- c. posebna poldnevna moderirana delavnica bo namenjena problematiki izvajanja NPVO vključno s spremljanjem in vrednotenjem (3. september 2004)

1.3.3. Neposredna pošta

Izdana je bila posebna priloga biltenu Okolje & prostor (februar 2004, z listo 1.500 naslovnikov), ki je predstavila strukturo dokumenta, predvsem pa proces sodelovanja javnosti in povabila zaniteresirane k aktivnemu sodelovanju.

Izbranim ciljnim skupinam (180 naslovov) je bilo poslano ministrovo vabilo k sodelovanju, ki je vsebovalo zloženko priloge biltena.

1.3.4. Medijska podpora

- bilten Okolje & prostor: rubrika
V biltenu Okolje & prostor je bilo v času trajanja procesa priprave NPVO objavljenih 6 novic in vrsta najav dogodkov, v septembrski številki pa tudi obširnejše poročilo o javni razpravi v rubriki "Aktualno".
- objave v tedenskih e-novicah Umanotera:
objavljenih je bilo pet novic in 6 najav dogodkov (adrema 1600 naročnikov).
- tiskovne konference:
za obveščanje širše javnosti o procesu priprave NPVO in procesa sodelovanja javnosti so bile v dogovorom z naročnikom organizirane tiskovne konference v treh fazah procesa:
  - začetek procesa, ob izidu posebne priloge
  - javna predstavitev osnutka NPVO
  - predstavitev rezultatov sodelovanja javnosti, priporočil in priročnika

2. Metodologija spremljanja in vrednotenja

2.1 Metodologija

Spremljanje (monitoring) in vrednotenje (evaluacija) uspešnosti izvajanja programa (projekta, procesa) sta pomembni sestavini programa samega. Spremljanje je v prvi vrsti namenjeno izvajanju programa, medtem ko je vrednotenje namenjeno predvsem ugotavljanju in razumevanju uspešnosti in učinkovitosti njegovega izvajanja. Z njuno pomočjo si lažje odgovorimo na vprašanja:

- ◆ Ali so bili cilji programa dejansko pravi?
- ◆ Kako bomo vedeli, da smo bili uspešni in učinkoviti?
- ◆ Kako uspešni in učinkoviti smo zdaj?

Velikokrat se z vprašanji vrednotenja srečamo šele ob izteku projekta, kjer se osredotočimo na vprašanje, ali smo izpolnili naloge ali dosegli predhodno postavljene cilje ali rezultate. Pomanjkljivost t. i. *ex post* (po izvršenem dejanju) vrednotenja je predvsem v tem, da se je program že iztekel – iz ugotovitev se lahko sicer nekaj naučimo, vendar na samo uspešnost programa ne moremo več vplivati. Zato je pomembno, da proces izvajanja programa z uporabo izbranih metod in orodij spremljamo sproti, po fazah, od dejavnosti do dejavnosti. Na podlagi sprotnih ocen in vrednotenj pridobimo spoznanja, s pomočjo katerih lahko prilagajamo, spreminjamo ali dopolnjujemo naše dejavnosti, ukrepanja in ravnanja, seveda z namenom, da zagotovimo uspešnost pri doseganju zadanih ciljev in rezultatov.

V primeru participativnih procesov je potrebno upoštevati dejstvo, da v njih sodelujejo posamezniki in posameznice z različnimi interesi, prepričanji, ozadji in odgovornostmi. Jasnost ciljev in rezultatov programa ter spremljanje in vrednotenje izvajanja so zato še toliko bolj pomembni. Na ta način zagotavljamo višjo stopnjo odgovornosti in transparentnosti dejavnosti.

Za spremljanje in vrednotenje programov, projektov in procesov so nam na razpolago različne metode, ki se razlikujejo v stopnji natančnosti, zanesljivosti in tehtnosti. V našem primeru je bilo pomembno, da izberemo tiste metode, s pomočjo katerih ugotavljamo ali zaznamo tudi koristnost, pomembnost in praktičnost izvajanja posameznih nalog in ukrepov.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

2.2. Spremljanje

Za spremljanje izvajanja programa sodelovanja javnosti v procesu priprave Nacionalnega programa varstva okolja so bila uporabljena naslednja orodja:

- ◆ Anketni vprašalniki po dogodkih
  - *Namen:* pridobiti mnenja o dogodkih s strani udeležencev
  - *Prednost:* anonimnost, finančno nezahtevno, relativno veliko uporabnih podatkov
  - *Pomanjkljivosti:* možne nejasnosti, necelovit odziv, nečitljivost
- ◆ Odziv na spletni strani in e-lista za obveščanje
  - *Namen:* spremljanje interesa na e-listi, pregled glede na strukturo po ciljnih skupinah, spremljanje dogajanja na forumu in pridobivanje komentarjev na dokumente v javni obravnavi
  - *Prednost:* finančno nezahtevno, ustvarjanje baze podatkov za ciljno obveščanje, identifikacija zainteresiranih
  - *Pomanjkljivosti:* pomanjkljivi podatki o dostopu na spletno stran zaradi ovir pri postavitvi števca obiskanosti na vladnem serverju
- ◆ Liste prisotnosti na dogodkih
  - *Namen:* spremljanje števila udeležencev na posameznem dogodku, pregled glede na strukturo po ciljnih skupinah
  - *Prednost:* finančno nezahtevno, ustvarjanje baze podatkov za ciljno obveščanje, identifikacija zainteresiranih
  - *Pomanjkljivosti:* pomanjkljivi podatki, nečitljivost
- ◆ Poročila o dogodkih
  - *Namen:* pravočasno zagotavljanje celovite informacije, vključno z zagotavljanjem celovitega spremljanje vsebin, predlogov in mnenj javnosti
  - *Prednost:* lažje spremljanje procesa posameznega dogodka, arhiviranje, transparentnost procesa, doseganje drugih javnosti
  - *Pomanjkljivosti:* možne nejasnosti, dekontekstualizacija
- ◆ Srečanja koordinacijskega telesa
  - *Namen:* spremljanje in prilagajanje procesa sodelovanja javnosti
  - *Prednost:* zagotavljanje skladnosti s programom, pravočasno in razumno prilagajanje procesa ugotovitvam iz spremljanja izvajanja
  - *Pomanjkljivosti:* nejasne pristojnosti, omejeno odločanje

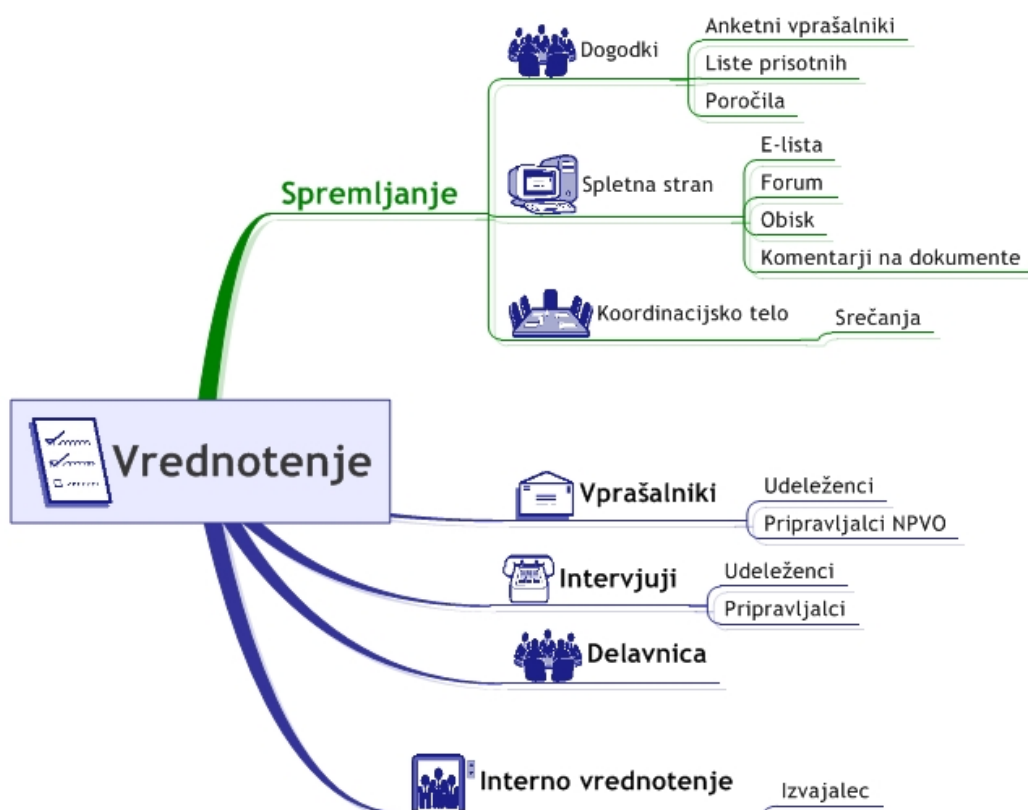
Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

2.3. Vrednotenje

Zaključno vrednotenje uspešnosti programa je temeljilo na obdelavi informacij in podatkov iz zgoraj navedenih orodij za samo spremljanje izvajanja programa. Dodatne oblike vrednotenja so bile:

- intervjuji z deležniki in pripravljalci programa (skupaj 14)
- delavnica za vrednotenje uspešnosti – fokus skupina, 30. september 2004
- vprašalniki, ki so bili poslani vsem naslovnikom na e-listi (prejetih in obdelanih je bilo 12 vprašalnikov)
- interno vrednotenje na strani izvajalca

Slika 2: Potek vrednotenja

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

2.4. Kriteriji

Ker izhajamo iz ciljev procesa sodelovanja javnosti pri pripravi Nacionalnega programa varstva okolja, smo s pomočjo vrednotenja določali:

- ♦ v kolikšni meri smo dosegli cilje,
- ♦ kolikšna je bila preglednost procesa,
- ♦ kako ustrezen je bil program sodelovanja in
- ♦ kakšen je bil vsebinski rezultat procesa (oziroma dodano vrednost).

Vrednotimo lahko izvajanje procesa (procesno usmerjeno vrednotenje) in doseganje ciljev (ciljno usmerjeno vrednotenje). K temu nas tudi navajajo prislovi v zgornjih vprašanjih (koliko, kako), ki nas navajajo k temu, da morajo biti kriteriji podani kvalitativno (opisno) in kvantitativno (številčno).

2.5. Indikatorji

Za lažje vrednotenje uspešnosti in učinkovitosti izvajanja programa oziroma procesa smo na začetku identificirali naslednje indikatorje.

- ♦ Število udeležencev
- ♦ Prijavljeni na e-listo: število in struktura po ciljnih skupinah
- ♦ Število pripomb
- ♦ Obiskanost spletne strani procesa
- ♦ Izpolnitev pričakovanj udeležencev v procesu sodelovanja

3. Rezultati vrednotenja

3.1. Indikatorji

Indikatorski rezultati za vrednotenje uspešnosti in učinkovitosti izvajanja programa oziroma procesa so sledeči:

- ◆ Število udeležencev na dogodkih

Dogodkov se je skupaj udeležilo 216 udeležencev (od tega 81 predstavnikov Vlade, brez moderatorjev).

Datum	Število udeležencev	Predstavniki Vlade
24.2.	21	21
9.3.	22	4
16.3.	23	5
23.3.	13	5
30.3.	31	21
2.9.	79	14
3.9.	22	9
30.9.	5	2
Skupaj	216	81

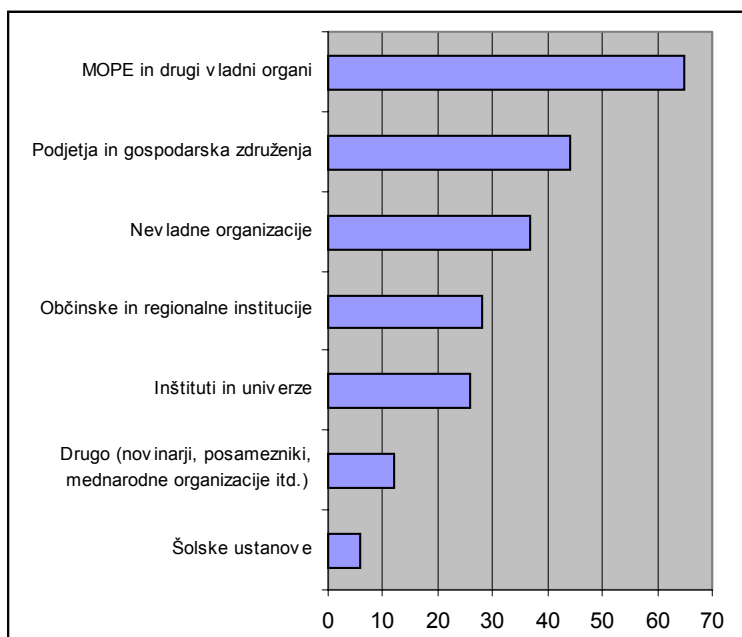
- ◆ Število pripomb:

na osnutek NPVO je pisne pripombe poslalo 15 institucij, organizacij in posameznikov, ki so skupaj vložili 12 splošnih pripomb in 39 vsebinskih pripomb oz. predlogov

- ◆ Prijavljeni na e-listo: število in struktura po ciljnih skupinah

Nevladne organizacije	37
Občinske in regionalne institucije	28
Inštituti in univerze	26
Podjetja in gospodarska združenja	44
MOPE in drugi vladni organi	65
Šolske ustanove	6
Drugo (novinarji, posamezniki, mednarodne organizacije itd.)	14
SKUPAJ	220

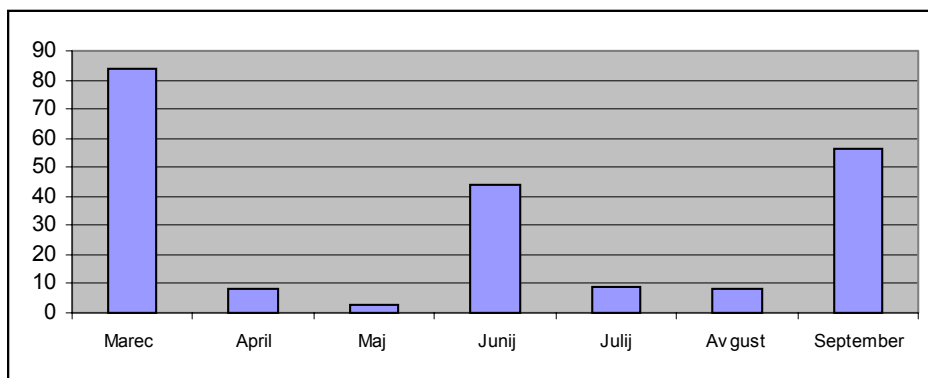
Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Graf 1: Prijavljeni na e-listo glede na skupine

◆ **Obiskanost spletne strani procesa**

Žal spremljanje spletne strani www.npvo.si ni bilo možno zaradi tehničnih ovir na vladnem serverju. Nekakšno merilo interesa za proces bi lahko bila časovna preglednica prijav na e-listo po mesecih.

Graf 2: Prijavljeni na e-listo po mesecih prijave

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

♦ Izpolnitev pričakovanj udeležencev v procesu sodelovanja

Datum	Dogodek	Pričakovanja		
		pod	izpol- njena	nad
24.2.	Interna delavnica za pripravljavce NPVO	0	61,5%	38,5%
3.3.	7. poglavje: Izobraževanje, osveščanje in sodelovanje javnosti	0	100%	0
16.3.	4. poglavje: Narava in biotska raznovrstnost	38,5%	61,5%	0
23.3.	4. poglavje: Odpadki, raba naravnih virov in industrijsko onesnaževanje	0	90%	10%
30.3.	4. poglavje: Kakovost življenja (okolje in zdravje)	25%	75%	0
21.6.	javna predstavitev Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda	0	100%	0
2.9.	javna predstavitev osnutka NPVO	9%	88%	3%
3.9.	delavnica: izvajanje NPVO	12%	72%	16%

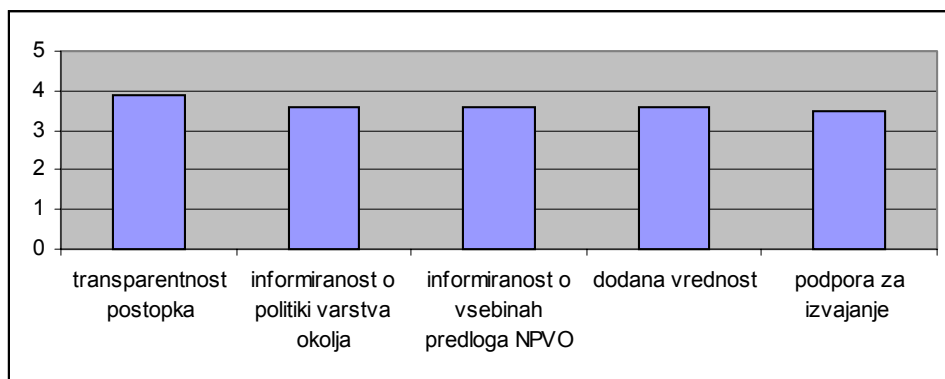
Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

3.2. Doseganje ciljev

Zastavljeni splošni cilji projekta so bili:

- ◆ zagotavljanje transparentnosti postopka (transparentnost postopka)
- ◆ zagotavljanje boljše informiranosti o politiki varstva okolja v EU in Sloveniji (informiranost o politiki varstva okolja)
- ◆ doseganje boljše informiranosti o vsebinah predloga NPVO (informiranost o vsebinah predloga NPVO)
- ◆ pridobivanje dodatnih argumentov, stališč in informacij, ki jih prinašajo udeleženci v procesu prispeva h kakovostnejšemu dokumentu (dodana vrednost)
- ◆ zagotavljanje večje podpore za izvajanje NPVO (podpora za izvajanje).

Graf 3: Ocena doseganja zastavljenih ciljev

Udeleženci in pripravljavci dokumenta so z vprašalniki in na delavnici ocenili doseganje zastavljenih ciljev. Najvišjo oceno (3,9 od možnih 5, hkrati tudi najbolj enotno) je dobilo doseganje prvega cilja – "zagotavljanje transparentnosti procesa". Najnižjo (3,5) je prejelo "zagotavljanje večje podpore za izvajanje NPVO". Vprašalniki niso kvalitativno ocenjevali razlogov za ocene, na delavnici za vrednotenje pa so bili navedeni naslednji razlogi:

a. Zagotavljanje transparentnosti postopka

Pozitivni vidiki:

- široka paleta ponudbe informacij
- velik korak naprej v transparentnosti priprave dokumentov na MOPE
- proces je bil glede na vodenje postopka oblikovanja dokumenta novost: tisti, ki so imeli interes, so imeli možnost vključevanja
- trud za zagotavljanje transparentnost

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Negativni vidiki:

- pomanjkanje kadrov na MOPE
- premalo info zakaj je NPVO pomemben in zakaj je pomembno sodelovati (vpliv NPVO)

b. Zagotavljanje boljše informiranosti o politiki varstva okolja v EU in Sloveniji

Pozitivni vidiki:

- velik korak naprej
- priprava NPVO je samo ena od priložnosti za ozaveščanje širše javnosti
- sodelovanje množice sodelavcev MOPE na delavnicah
- zgoščene predstavitve in povzete EU direktive in s tem slovenska zakonodaja

Negativni vidiki:

- varstvo okolja ostaja v ozkih krogih – tisti, ki jih stvar ne animira na novo
- odsotnost vizije MOPE na področjih NPVO in kot celote – vizija Slovenije v EU in Slo v Slo

c. Doseganje boljše informiranosti o vsebinah predloga NPVO

Pozitivni vidiki:

- posamezni segmenti so pripravljene pregledno
- omogočeno je bilo pridobivanje informacij glede na interes

Negativni vidiki:

- dokument je zelo dolg in zahteven – očitno ni namenjen širši javnosti
- včasih so bili osnutki kot podlaga za delavnice slabo in prepozno pripravljene
- delavnice so bile izrazito prekratke

d. Pridobivanje dodatnih argumentov, stališč in informacij, ki jih prinašajo udeleženci v procesu bo prispevalo h kakovostnejšemu dokumentu

Pozitivni vidiki:

- veliko stališč, vse posredovane pripombe so bile zelo kakovostne
- čeprav tik pred zdajci, se je vključilo tudi gospodarstvo

Negativni vidiki:

- sodelovanje pri krovnem dokumentu varstva okolja pri večini deležnikov ni bilo prepoznano kot prednostna naloga – ob vrsti drugih nalog
- nekateri ključni deležniki (lokalne skupnosti, gospodarstvo) v procesu niso dovolj sodelovali

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

- pomanjkanje strateškega zamisleka – zanj v procesu ni bilo prostora; NPVO je oblikovan kot povzetek sprejetih operativnih programov

e. Zagotavljanje večje podpore za izvajanje NPVO

Pozitivni vidiki:

- ta proces je potrebno stalno vzdrževati – ljudje potrebujejo učinke
- podpora je posledica procesa

Negativni vidiki:

- to je dolgotrajni proces, ki se ne more omejiti na čas procesa priprave dokumenta
- deležniki niso bili dovolj motivirani za sodelovanje – ker niso sodelovali, ne morejo podpirati NPVO
- nekateri niso imeli občutka, da je dokument upošteval stališča deležnikov in predstavlja skupen dogovor

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

3.3. Ocena procesa v celoti

Z vprašalniki, delavnico in intervjuji so bili evidentirani naslednji pozitivni in negativni vidiki zasnove procesa v celoti:

Pozitivni vidiki:

- pomembnost takšnega procesa
  - dejstvo, da se je takšen proces sploh zgodil je pohvalno, ne glede na omejitve
  - da je bila javnost sploh pozvana k sodelovanju. Ker se je poziv realiziral na javnih soočenjih
  - odlično, kot pilotni celotni proces zgled za podobne procese na državni in občinski ravni (npr. MOL)
  - dobro je bilo to, da je bila javnost sploh vključena v proces sprejemanja, saj je bilo to doslej v Sloveniji zelo redek pojav. Sodelovanje javnosti se običajno odvija v prihodnost, na področju voda v leto 2006, ko bo sodelovanje javnosti postalo obvezno. Prepričana pa sem, da je s tem potrebno začeti takoj, saj je sodelovanje neosveščene in neizobražene javnosti enak pogovarjanju z gluhih, govorica je različna.
  - možnost za konfrontacijo, odkrito diskusijo vladne in NVO strani, za kar je pri nas zelo malo priložnosti
  - najboljše, da se je sploh zgodilo, postavil se je model, ki se bo lahko multipliciral na pripravo drugih dokumentov
- proces:
  - pristop je bil premišljen, s konceptom
  - organizacija delavnic, priprava spletne strani je omogočila večjo transparentnost in javna soočenja
  - zainteresirani so imeli možnost sodelovanja
  - informiranje preko interneta
  - možnost za sodelovanje tudi za udeležence izven Ljubljane lahko neposredno soocimo s civilnim dialogom kot praktično kategorijo in ustavno pravico sodelovati pri javnih zadevah
  - procesni načrt, profesionalni pristop, različne delavnice za različne skupine, popolna transparentnost, relativno velika odzivnost, več različnih dogodkov (različni tipi dogodkov), da so predstavniki NVO pisali posamezna poglavja
  - jasno je bilo opredeljeno, v kateri fazi postopka, kako in v kolikšni meri lahko javnost konstruktivno prispeva k oblikovanju dokumenta. S tem so bile kompetence in odgovornosti dobro razmejene in je bilo manj

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

možnosti za nerealna pričakovanja na obeh straneh - s strani države in strani državljanov

- postopek je bil zelo v redu, dovolj v zgodnji stopnji
- pohvalno sodelovanje mag. Tavzesa na dogodkih
- učinki:
  - viden je učinek znotraj hiše – pozitivna sprememba v odnosu posameznikov na MOPE
  - tisti, ki sodelujejo, so bolj seznanjeni z dokumentom in se z njegovim izvajanjem tudi bolj strinjajo
  - dosežena je bila stopnja odzivnosti nekaterih državnih uradnikov, ki je bila prej na daljavo nemogoča
  - pozitivni rezultati in možnost vplivanja je dobra izkušnja; konstruktivnost sodelovanja je velik faktor za sodelovanje v prihodnje
  - želja po še več takšnih procesih – tudi za operativne programe
  - prišlo je do premika, priložnost za temeljne spremembe, upoštevanje pripomb (dragocena povratna informacija)
- drugo:
  - razveseljivo, da so finančno ovrednotili sodelovanje NVO

Kaj bi lahko bilo boljše (negativni vidiki):

- intenzivnejše vključevanje pomembnih deležnikov
  - javnosti niso organizirane (npr. Sveti za vode, NVO, društva niso dovolj aktivna in organizirana)
  - v prihodnje bi lahko v zgodnji fazi pripravili dogovor o sodelovanju z nosilci organiziranih skupin npr. z Gospodarsko zbornico Slovenije in Skupnostjo občin Slovenije. V okviru GZS je možno bolj intenzivno interno obveščanje, organizacija srečanj, bolj intenzivna razprava in oblikovanje avtonomnih stališč (tak primer je bil že za IPPC...). Možna je uporaba njihovih spletnih strani, objave v Glas gospodarstva, ob rednih srečanjih dodati tudi takšne vsebine, 18-članski Odbor GZS za varstvo okolja (predstavniki podjetij, ki razpravljajo o strateških zadevah po potrebi, običajno 1-2krat letno: obravnavali bodo Strategijo razvoja Slovenije in Resolucijo o NPVO)
  - MOPE ima mačehovski odnos do lokalnih skupnosti, pripombe so bile v preteklosti le redko upoštevane, kar je vodilo v izgubo volje za sodelovanje, v razočaranje. Na MOPE bi se morali organizirati za kakovostno sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, kar bo nujno potrebno v prihodnje, ko bo z marcem 2005 obvezno poročanje o stanju okolja za EU, bo pa brez takčnega sodelovanja nemogoče.
  - možno bi bilo organizirati dogodke v sodelovanju z SOS, na določene relevantne teme, tudi regijsko (primer je posvet o OP za gradbene

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

odpadke) in v sodelovanju s specializiranimi NVO. SOS ima delovno skupino za varstvo okolja, ki jo vodi dr. Smaka. V prihodnje bi lahko organizirali celovite regijske predstavitve za motiviranje, kjer bi sodelovale občine, gospodarstvo, stroka. Zaželjena bi bila finančna podpora za samoorganizacijo in strokovni prispevek občin.

- največje razočaranje je slab odziv: priložnost je bila, ljudi pa se je udeleževalo zelo malo, kar je posledica slabe kapacitete in drugih prednosti. Potrebno bi bilo ljudi bolj animirati za proces.
- še večji poudarek bi lahko bil na zahtevi po argumentirani razpravi s strani javnosti, da bi zmanjšali vsiljevanje osebnih interesov posameznikov ali manjših skupin. Mnenja in ideje, ki jih v postopek posredujejo predstavniki javnosti naj bi bila dokumentirano rezultat širše razprave v javnosti, v kolikor je javnost za podane ideje res zainteresirana. Najprimernejši nosilci takih javnih razprav bi bile verjetno nevladne organizacije, vendar naj bi služile predvsem kot strokovno usposobljeni posredniki med zahtevami splošne javnosti in državnimi inštitucijami, ki so nosilci postopka.
- aktivnejše in številčnejše sodelovanje javnosti (NVO), vpetost NPVO v ostale dokumente in strategije (ne samo deloma v SRS), promocija NPVO na neokoljske kroge (sicer tudi spregledani potenciali v izobraževanju, kmetijstvu, mladih, regionalnemu razvoju,...). Zgodbo NPVO (ko bo potrjen) je potrebno nadaljevati v smislu približevanja uporabnikom. V NPVO so zelo uporabne teme za razne seminarske in raziskovalne naloge (na vseh ravneh formalnega in neformalnega učenja).
- po mojem mnenju bi lahko v proces vključili širšo zainteresirano javnost in ne le njenih zastopnikov; v mislih imam lokalne skupnosti, čeprav ne vem ali so bile vabljeni ali ne; dopuščam tudi, da so sodelovali na drugacen način.
- zlasti pritegnitev ključnih organizacij civilne družbe.
- Večje vključevanje gospodarstva preko GZS.
- aktivno sodelovanje naj se bolj vrednosti (ne le finančno) - za motivacijo
- pojavlja se že inflacija sodelovanja – preveč priložnosti, premalo časa, in težko je presoditi kaj je zares pomembno in vredno sodelovanja
- pokriti potne stroške za udeležence izven Ljubljane
- del financiranja nameniti sodelovanju ključnih skupin
- obseg sodelovanja
  - pripombe starejših in tudi (mnogo)strokovnejših kolegov, da so "malce" razocarani, ker se dispozicije pripravijo "vnaprej" in ni moč sodelovati od začetka samega procesa.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

- časovni potek:

- razmerje med zagotavljanjem kakovosti (dokumenta in postopka) in lovljenjem roka
- objektivne danosti: časovni termin je bil v obdobju preobremenjenosti z vstopom v EU (MOPE in udeležencev v procesu), počitniški čas javne obravnave, jesen: volitve
- čas javne obravnave ne sodi v poletje, ko so ljudje po dopustih, letošnji september pa so zaznamovale volitve, ko je bila obravnava NPVO preveč obrobna tema!
- potrebno je več časa za pripombe na papirju

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

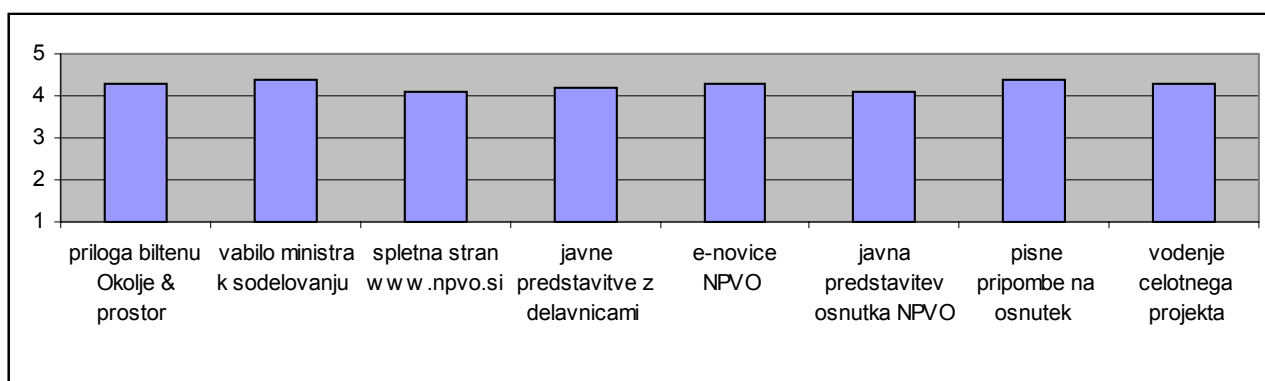
- informiranje in obveščanje:
  - več obveščanja oz. informiranja različnih javnosti o dogodkih, ki so potekali v času procesa.
  - glede na to, da je v postopku priprave sodelovala širša javnost, bi morala razlaga osnutka vsebovati manj terminov; malce bolj laična razlaga ne bi škodila.
  - več informacij v občilih javnega obveščanja
  - vključevanje medijev v promocijo ni bilo zadostno – program sodelovanja javnosti ni bil program promocije, predlogi:
    - vzporedno s programom sodelovanja zaniteresiranih javnosti naj poteka tudi profesionalno delo z mediji, s pripravljenim komunikacijskim načrtom
    - pritegniti NVO v promocijo, zlasti za bolj ustvarjalne pristope
    - pomembno je vključevanje novih medijev (tradicionalni morda za naše ciljen skupine niso več dovolj gledani/brani)

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

3.4. Ocena procesa po elementih

Udeleženci in pripravljalci dokumenta so z vprašalniki in na delavnici ocenili uspešnost izvedbe posameznih elementov procesa numerično. Ocene za vse elemente so bile dokaj visoke – od 4,1 do 4,4.

Graf 4: Ocena elementov procesa sodelovanja javnosti

Pregled kvalitativnih ocen elementov procesa, glede na rezultate vprašalnikov, delavnice in intervjujev:

a. Priloga biltnu Okolje & prostor (februar 2004)

Pozitivni vidiki:

- pohvale!
- zelo uporaben in pregleden material, sam sem ga razdelil študentom
- dobro, informativno – kratko in jedrnato

Kaj bi lahko izboljšali in kako?

- je precej enolična in ne pritegne bralca.
- dobra ideja, grafično bi lahko bilo bolj privlačno, npr. grafični vodič na prvi strani
- razlaga je bila lahko razumljiva strokovnjaku, nisem pa prepričana, da jo je razumel povprečen državljan.
- informacija naj bi bila večplastna: za vsakogar nekaj (osnovno, srednje-šolsko, strokovno)
- v prihodnje naj bi naslavljali tudi širšo javnost

b. Vabilo ministra k sodelovanju (februar 2004)

Kaj bi lahko izboljšali in kako?

- slaba prepoznavnost (veliko udeležencev se vabila ne spominja!!)
- zagotoviti javno podporo in zavezo ministra za proces sodelovanja javnosti (posredovano po javnih medijih)

c. spletna stran www.npvo.si

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Pozitivni vidiki:

- pohvale
- stran je zelo pregledna, vedno so dodane "sveže" novice
- dobro, stalno osveženo, info-center
- izjemno dobra, pregledna, uporabna, jasna, delujoča, sveža

Kaj bi lahko izboljšali?

- forum ni zaživel
- struktura preveč razdrobljena
- prijava na e-listo ni bila potrjena
- dokumenti v "Arhivu" imajo prizvok neaktualnosti menim, da bi bilo treba ažuriranje strani delati bolj pogosto; izogniti se je v prihodnje potrebno tudi tehničnim zapletom pri zagonu strani.
- spletna stran je vsebovala v glavnem kratke dokumente in zapisnike raznih dogodkov. Manjkalo je komentarjev in informacij o poteku priprave, tudi celotni dokumenti niso bili dostopni ves čas procesa. Odpiranje dokumentov na spletni strani je počasno (razlog ni v hitrosti prenosa na strani uporabnika, v mojem primeru je to ADSL).

Predlogi:

- ob prijavi na e-listo naj se pošlje avtomatsko potrdilo z osnovnimi podatki, prav tako ob pošiljanju komentarjev na osnutke dokumentov v javni razpravi
- dialog naj se začne z odprtjem neke teme, spodbudo (vržena kost)
- struktura naj bo hierarhično bolj razdelana: družine (npr. sodelovanje...)
- mirror site - prisotnost na drugih straneh
- vzor*: akcija BBC za REACH (odvzem krvi članom parlamenta in ugotavljanje vsebnosti nevarnih kemikalij)
- "Arhiv" preimenovati v "Dokumenti"
- izboljšati preglednost in iskanja

d. Javne predstavitve z delavnicami (marec 2004)

Pozitivni vidiki:

- Ne morem oceniti vseh, ker nisem bil na vseh. Je pa sama ideja zelo dobra in potrebna. Kot se spomnim je bila tu kombinacija številčnejših in majhnih zasedb. Vsaj za Komuniciranje in izobraževanje je bila to zelo koristna. V bodoče je smiselno graditi na takih delavnicah, kjer zainteresirana javnost poda ideje, predloge,...

Kaj bi lahko izboljšali?

- priprave niso bile zadostne
- za področje Narava je prišlo do časovnega zamika – precejšnje zamude glede na prvotno napovedani urnik
- gradiva so bila pomanjkljiva in vnaprej večinoma niso bila posredovana
- udeležba je bila večinoma slaba (vseh ključnih skupin)

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

- premalo udeležbe
- za poglavja razen 4. in 7. delavnic ni bilo, teme pa so vsebinsko zelo zanimive in sistemske
- predstavitve so potekale na preveč strokovni ravni; neprimerno za laike.
- predstavitve so bile precej neenakovredne. Primer: stanje na področju kakovosti življenja je bilo zelo dobro predstavljeno za področje kakovosti zraka, medtem ko je bila predstavitev o vodah zelo revna. Govori v glavnem o prihodnjih nalogah v zvezi z implementacijo okvirne direktive in mrežah monitoringa, praktično nič pa o dejanskem stanju. Le to pa je, kot vemo, vsaj na področju podzemnih voda izjemno kritično!

Predlogi:

- uvodne predstavitve naj bi bile le po 5 min, s privlačnimi prezentacijskimi tehnikami, več časa pa prepustiti razpravi, bolj poglobljeno.
- gradiva naj bodo pripravljena kakovostno in posredovana vnaprej, kar bi omogočilo tudi manj časa za predstavitve
- vnaprej oblikovati ključna vprašanja za diskusijo na delavnicah in hkrati v vabilih apelirati na disciplino
- zagotoviti prisotnost ključnih udeležencev (po zgledu 4 pogledov na javni predstavitvi 2. septembra)
- osebna vabila ključnim udeležencem (jih identificirati: različne javnosti + eksperti)
- delavnice organizirati za vsa poglavja, obseg pa omejiti na razumne meje (npr. poglavje kakovost življenja je imelo izrazito preobsežno vsebino)
- udeležence je potrebno motivirati po skupinah in prilagoditi pristop njihovim potrebam (npr. občine in GZS imajo ustaljene načine komunikacije z MOPE)
- gostovanja pri skupinah in regionalno

e. E-novice NPVO

Pozitivni vidiki:

- zelo pohvalna uporaba orodja
- dobro strukturirane, jasne, uporabne
- dobrodošlo za tiste, ki se udeležujejo procesa
- permanentno informiranje o dogajanju
- pohvala – vtis o procesu in informacije tudi ob pomanjkanju časa za aktivno sodelovanje
- rednost pojavljanja je koristna za stik s projektom
- dober vir informacij – ravno prav

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Kaj bi lahko izboljšali?

- tekma v preobilici informacij
- morda večstopenjska komunikacija (morda bi bila celo kontraproduktivna)

f. Javna predstavitev (2. september 2004)

Pozitivni vidiki:

- dobro pripravljen, zelo veliko udeležencev, 4 pogledi zunanjih, prisotnost TV
- presenetljiva številčna udeležba
- zakaj NVO niso imele izdelanih pripomb?

g. Pisne pripombe na osnutek (rok: 10. september 2004)

Pozitivni vidiki:

- obstoječa možnost dajanja pripomb je odlična, poda jih lahko vsakdo. Edina pomanjkljivost je morda število ljudi, ki spremlja dogajanje. Seveda pa je pri tem treba paziti, da komunikacija ne postane neobvladljiva.
- deležniki procesa niso prepoznali kot dovolj pomembnega
- zelo pohvalno poročilo: sistematično, celovit pregled pripomb, tudi pripomoček za MOPE
- pripombe so bile smiselno upoštevane v celoti
- dobra povratna informacija; veliko idej sprejetih, kar se je zgodilo prvič

h. Druge pripombe, pohvale ali ideje:

- Pohvala gre organizatorjem javnih razprav ga. mag. Ogorelec in ga. mag. Turk.
- Zahvaljujem se Vam za trud za boljšo obveščenenost javnosti o postopkih sprejemanja in za pomoč pri seznanitvi z vsebino NPVO
- Rad bi pohvalil moderatorko ga. mag. Vido in mag. Turkovo. Splošno počutje je bilo dokaj prijetno razen tistega nesporazuma o "Kidričevem"..
- Vzoren primer sodelovanja med Vlado in zasebnim sektorjem. Vsekakor je potrebno na tem primeru graditi in se vključiti v naslednje strateške dokumente (DRP,..) Slovenije, pa tudi ostale (po rangi) nižje dokumente. Lahko verjamemo, da je led prebit, da smo se vsi (MOPE, Vida in NVO) veliko naučili, predvsem pa spoznali, da je priprava in vodenje procesa svojevrstna umetnost (ali pač obrt), da je sodelovanje javnost veliko velikih plusov in da svet še vedno stoji, predvsem pa nikomur ni padla krona z glave.
- V Sloveniji manjka povezovanje nevladnih organizacij za posamezna področja delovanja. Občutek imam, da se zaradi finančnih težav zapira vsak v svoje okvire in skuša pridobiti finančna sredstva sama. Moje izkušnje so taksne, da so možnosti finansiranja NGOjev v EU velike, predpogoj pa je seveda sodelovanje po okriljem neke profesionalne institucije, ki nudi možnost za pripravo predlogov projektov. Vecina nevladnih organizacije tega ni sposobna, ker preprosto nima kritične mase oziroma podpore države. Morda bi se kazalo skupaj z MOPE pogovoriti o možnostih podpore taksnemu zdruzevanju. Primer: GWP Slovenija je pod okriljem RIZA /Nizozemski državni institut in skupaj z 5 drugimi nevladnimi organizacijami iz Evrope (zahodna, vzhodna) prijavila skupen INCO projekt, ki ga je prijavila RIZA, pripravo je financirala nizozemska vlada.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

3.5. Ovire in motivacija za sodelovanje

Kje so bile ovire za vase bolj intenzivno sodelovanje v procesu?

- Nerazumevanje mnogih podatkov in razlag ze pri prvi udelezbi.
- Pomanjkanje časa zaradi sočasnega pripravljanja in odvijanja volitev v DZ.
- Pomanjkanje časa in dislociranost dogajanja (Ljubljana – Maribor)
- Odkrito receno neobvescenost; bil je kolikor vem prvo poskus sodelovanja javnosti na MOPE in bom odslej bolj redno spremljala obvestila o tem
- NVO/NPO smo še v predjamski fazi (0,3 % zaposlenih v NVO) torej že sama oznaka nas limitira. Zajec leži v drugem grmu: statusu nvo v družbi !!!!
- čas (2x)
- kljub najboljši želji se procesa sodelovanja pri NPVO nismo udeležili. Razlogi: proces NEP (Nacionalni energetski program, ki nas je zelo utrudil) ter veliko število obveznosti na projektih, s katerimi si poskušamo zagotoviti obstoj in preživetje. Kapacitet in sredstev za NPVO je žal zmanjkalo, med drugim tudi zaradi tega, ker je nekaj naših nekdanjih za participacijo najbolj zagretilih članov in članic presedlalo iz razsikovalne v podjetniško sfero, ki pa jim pobere vso energijo in čas.

Kaj bi vas v prihodnje motiviralo k bolj intenzivnemu sodelovanju?

- Ne vem natančno, povečini me pritegnejo zelo konkretni okoljski problemi v moji okolici (Kemiplas, vpliv prometa, načrtovanje avtoceste med Koprom in Izolo, gradnja drugega tira med Koprom in Divačo, veterne elektrarne, gradnja 3. pomola, ...).
- Delavnice po posameznih večjih mestih v RS.
- Od leta 2001 delam v GWP Slovenija (Global Water Partnership), katerega glavni področji delovanja sta popularizacija o trajnostnem upravljanju z vodnimi viri (sirse od okvirne direktive), sodelovanje javnosti na področju okolja (na tem področju bi v prihodnosti lahko sodelovali z vami) in izobraževalne aktivnosti (doslej smo se delali predvsem z mladimi in učitelji). Torej motiviranje za intenzivno sodelovanje ni vprašanje.
- več časa za pripravo, dnevnice za porabljen čas, možnost neposrednega predlaganja MOPE RS hitrih izboljšav na mnogih področjih NPVO
- Mogoče bi obrodilo več in boljše sadove, če bi se za par dni zaprli v en hotel (kmečki turizem) in tam aktivno delali. Če pa bi pripravljavci NPVO pripravili en grande piknik, kjer bi bil minister "Žar mojster" bi bila udeležba vsaj ševilčno močnejša.
- vključitev v projekt

4. Priporočila

Na osnovi analize rezultatov zunanjega in notranjega vrednotenja uspešnosti procesa lahko strnimo priporočila glede na dve skupini:

- naslovnik je MOPE (posredno Vlada RS oz. celo Državni zbor) za zakonodajne in javnofinančne predloge,
- naslovniki so bodoči oblikovalci in izvajalci procesov sodelovanja javnosti (lahko znotraj MOPE ali zunanji profesionalni podizvajalci).

Priporočila bi bilo vredno upoštevati pri načrtovanju in vodenju podobnih procesov v okviru MOPE, Vlade RS, morda pa tudi pri drugih oblikah sodelovanja javnosti pri odločanju (lokalne skupnosti, regionalno razvojno načrtovanje itd). Tukaj so povzeta le ključna priporočila, bolj podroben pregled evidentiranih problemov in idej je na voljo v poglavju 3. Rezultati vrednotenja.

4.1. Priporočila za MOPE

1. ZAKONODAJNI OKVIR

Določila ZVO in Aarhuske konvencije niso dovolj za kakovostno, učinkovito in uspešno izvajanja procesov sodelovanja in posvetovanja. Postavljata le minimalen standard.

P: MOPE (Vlada) pripravita poseben predpis (zakon) za posvetovalne procese, ki bi jasno določil vsebino, obseg in načine sodelovanja pri pripravi (i) predpisov in (ii) politik (strateških dokumentov in operativnih programov).

2. INSTITUCIJE

Velika ovira za boljšo kakovost procesov priprave strateških dokumentov na MOPE (in v drugih organih vlade) je omejena kadrovska sposobnost.

P: Po zgledu britanske vlade bi MOPE oz. Vlada RS lahko vzpostavila "Strateško enoto", ki profesionalno vodi vse procese priprave strateških dokumentov v okviru vlade. Za več informacij <http://www.strategy.gov.uk/>.

3. FINANCIRANJE

Vključevanje javnosti (organizirane, posamezniki) je zaželeno in potrebno. To zahteva večjo pozornost motiviranju javnosti za sodelovanje.

P: Namenijo se dodatna sredstva za večjo motiviranje javnosti (projekti, zgodnejše vključevanje, oblikovanje izhodišč)

4. NAČRTOVANJE

Sodelovanje javnosti mora biti zagotovljeno še pred pripravo osnutka predpisa ali programa.

P: Zainteresirano javnost (NVO, GZS, LS) je potrebno vključiti v fazi priprave dispozicije predpisa ali programa (izhodišč, načel in ciljev) in ne šele v fazi razprave o ukrepih in nalogah.

5. NAČRTOVANJE

Časovnica procesa mora biti realistična, kar predpostavlja dobro načrtovanje procesa.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

P: Pripravljalec dokumenta (ob predpostavki, da je zadolžen za pripravo in izvedbo procesa sodelovanja in posvetovanja) oceni in presodi, katera časovnica je realistična ter predvidi možne ovire, ki bi lahko vplivale na izvedbo.

6. NAČRTOVANJE

NPVO je temeljni dokument okoljske politike v državi, ki legitimira delovanje okoljskega ministrstva in vlade v celoti. Temu primerna je tudi njegova zahtevnost (celovitost). Prav to je lahko omejitev za učinkovito vključevanje javnosti v proces. Ker se NPVO sprejema le vsaka štiri leta, je možno njegovo pripravo temeljiteje in boljše načrtovati.

P: MOPE bi moral temeljito preučiti, katere vrste dokumentov se sprejemajo in kakšna oblika sodelovanja ali posvetovanja javnosti bi bile najprimernejše za posamezno obliko.

7. NAČRTOVANJE

NPVO kot dokument je po obsegu in po vsebini zelo zahteven. Veliko vsebin je vezanih na zakonske obveznosti ali obveznosti, ki izvirajo iz ratificiranih mednarodnih pogodb in sporazumov.

P: Prouči naj se smiselnosti vključevanja vsebin, obveznih po zakonu, v politični dokument kot je NPVO. Hkrati se s tem postavlja vprašanje o kakovosti programskega/strateškega načrtovanja.

8. DOKUMENTI

Evidentno je, da MOPE (niti Vlada RS) nima sistema priprave dokumentov, namenjenih sodelovanju in posvetovanju javnosti.

P: Dokumenti namenjeni posvetovanju morajo biti enovito oblikovani. MOPE (oz. Vlada RS) bi moral predpisati formo (številčenje odstavkov). V kolikor gre za posvetovanje o izhodiščih, je potrebno in koristno pripraviti niz vprašanj, relevantnih za določeno vsebino. Vprašanj, na katera želimo iz procesa sodelovanja (pri)dobiti dogovore.

4.2. Priporočila za oblikovalce in izvajalce procesov sodelovanja javnosti

OBLIKOVANJE IN VODENJE PROCESA

1. Vključevanje deležnikov

Navkljub izjemno odprtim možnostim za sodelovanje je bil odziv ključnih skupin predvsem v zgodnejši fazi procesa pod pričakovanji.

P: V najzgodnejši fazi načrtovanja se naj pripravi dogovore z nosilci organiziranosti skupin deležnikov (npr. Gospodarska zbornica Slovenije, Skupnost občin Slovenije), ki imajo na voljo lastne kanale informiranja in oblike srečevanja.

P: Smiselno bi bilo organizirati predstavitvene konference in tematske delavnice v sodelovanju z določenimi zainteresiranimi skupinami deležnikov in regionalno.

P: Za vse dogodke naj se vnaprej evidentirajo in osebno vabijo ključni

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

posamezniki, ki bi lahko prispevali k obravnavanim vsebinam z različnih vidikov (po zgledu "štirih vidikov" predstavitev osnutka NPVO 2. septembra).

2. Časovni potek

Proces priprave NPVO je bil neugodno umeščen glede na druge procese (vstop v EU in obveznosti, ki so iz tega izhajale; čas tik pred volitvami; poletni meseci), bil pa je glede na izjemno obsežnost dokumenta tudi prekratek.

P: Časovna umestitev procesa priprave pomembnih dokumentov je pomembna s stališča konteksta. Izogibati se je času pred volitvami in počitniškim terminom.

P: Za pripravo tako pomembnega dokumenta, ne le s stališča procesa sodelovanja javnosti je potrebno zagotoviti dovolj časa za temeljito načrtovanje in izvedbo. Podobni dokumenti v razvitih demokracijah nastajajo 2-3 leta.

3. Informiranje in obveščanje

Proces sodelovanja javnosti je imel dva cilja usmerjena v povečevanje informiranosti med ciljnim javnostmi. Žal pa je bil sam proces sodelovanja javnosti za doseganje teh ciljev nezadosten.

P: Vzporedno s programom sodelovanja javnosti (in tudi z njim integralno povezan) naj bo samostojen in načrtovan proces informiranja in obveščanja javnosti. Le-ta naj tudi skrbi za komuniciranje, ki je primerno glede na ciljne skupine in presega ozko strokovna besedila, ki so javnosti nedostopna in odtujena. Takšna komunikacija naj se navezuje na javnosti pomembne vsebine in probleme, kar bo tudi pritegnilo medijsko poročanje.

P: Nevladne organizacije bi lahko služile kot partner pri širšem informiranju in obveščanju javnosti – kot nekakšen vmesnik oz. prevajalec med stroko in širšo javnostjo.

ELEMENTI PROCESA

4. Prva javna objava procesa

Priloga biltena Okolje & prostor, ki je bila namenjena najavi procesa in vabilo ministra k sodelovanju sta bila ocenjena kot pomembni orodji, pomanjkljivost je bila premajhna vidljivost obeh sporočil.

P: Poleg vsebin (vabilo ministra k sodelovanju, procesnega načrta, ciljev sodelovanja javnosti, postopkov za sodelovanje, kontaktnih oseb itd.) je izjemno pomembna tudi oblika sporočila, ki naj bo večplastno, bolj marketinško (privlačno) oblikovano, tudi z vizualnimi sporočili.

5. Spletna stran

Spletni portal je bil prepoznan kot osrednje informacijsko središče projekta, pojavile so se težave pri tehnični izvedbi v zagonu, zaradi onemogočenega dostopa do vladnega strežnika je potekalo ažuriranje strani s časovnim zamikom, hkrati pa vladni strežnik ne omogoča merjenja dostopanja za stran za spremljanje obiska.

P: Tehnično ažuriranje novih vsebin naj se izvaja v celoti na MOPE (kar je predvidevala tudi prvotna ponudba Modre na razpisu), medtem ko vsebine

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

pripravlja izvajalec projekta

P: Prouči naj se možnost za vzpostavitev merjenja obiska na spletnih straneh in odstranitev za omogočanje statistike.

P: Rubrika "Arhiv" naj se preimenuje v "Dokumenti".

P: Vsem obiskovalcem, ki se prijavijo na e-listo za prejemanje novic in vsem, ki so poslali pripombe s pomočjo orodja naj se avtomatično pošlje potrdilo o uspešno opravljeni operaciji.

P: Prouči naj se možnost še večje preglednosti pri oblikovanju portala, npr. družine sklopov oz. rubrik.

6. Javne predstavitve z delavnicami

Delavnice so kot interaktivna oblika komuniciranja eno od ključnih orodij sodelovanja javnosti, predvsem v zgodnejših fazah procesa, ko so še odprte različne možnosti. Za njihov uspeh pa so ključne temeljite priprave: npr. definiranje ciljev in rezultatov, priprava gradiva, vabilo ključnih udeležencev.

P: Delavnice naj bodo organizirane za vsa poglavja ali njihove dele, kjer se pričakuje aktivna udeležba sodelujočih, v čim zgodnejši fazi procesa. Za vsako delavnico naj se definirajo cilji in pričakovani rezultati, morda oblikujejo ključna vprašanja o vsebinah, kjer pričakujemo mnenja oz. informacije udeležencev.

P: Gradiva naj bodo pripravljena v dostopnem, ne preveč strokovnem jeziku in naj bodo na vpogled na spletni strani vnaprej.

P: Čas za predstavitve predlogov oz. ozadja naj bo v razmerju do interaktivnega dela izrazito krajši.

P: Najti je potrebno mehanizem za naknadno informiranje udeležencev o upoštevanju njihovih predlogov v osnutku dokumenta.

P: Za spodbujanje sodelovanja deležnikov glej priporočila Ad.1, str. 27.

7. E-novice NPVO

Elektronske novice, ki so sproti obveščale zaniteresirane udeležence z novicami, objavami prihajajočih dogodkov, obvestili o dokumentih odprtih za javno razpravo in o novostih na spletni strani, so bile ocenjene zelo pozitivno, saj so omogočale sledenje procesu tudi tistim, ki niso aktivno sodelovali na dogodkih.

P: Proučiti možnost "ustvajanja novic" tudi v obdobjih, ko se v procesu ne dogaja nič, da bi se obdržal stik z udeleženci.

8. Javna predstavitve osnutka

Na javni predstavitvi so bili kot izjemno pozitivno ocenjeni "4 pogledi na NPVO", kjer so bili h komentarju povabljeni predstavniki štirih ključnih skupin deležnikov (lokalne skupnosti, gospodarstvo, stroka in nevladne organizacije).

P: Pojasniti je potrebno status štirih izbranih predstavnikov, ki govorijo zgolj v svojem osebnem imenu, ne pa kot nekakšni politični "delegati" svoje "baze". V primeru organiziranja ločenih procesov za oblikovanje stališč skupin deležnikov pa bi lahko bila predstavljena bolj izdelana stališča, ki odražala širše mnenje določene skupine.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

9. Pisne pripombe na osnutek

Preizkušen model poročila o prispelih pripombah in komentarjih MOPE o njihovem upoštevanju se je izkazal kot zelo uspešen.

P: Na koncu procesa bi bilo smiselno podati "bilanco dodane vrednosti procesa sodelovanja javnosti", kjer bi bilo razvidno kaj vse je vsebinski prispevek celotnega procesa.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Priloga 1:

Numerične vrednosti ocenjevanja uspešnosti procesa

a. Cilji

Cilji:	Skupno*	1	2	3	4	5	
- transparentnost postopka	3,9			5,5	6,5	4	3,90625
- informiranost o politiki varstva okolja	3,6			7	4	2	3,615385
- informiranost o vsebinah predloga	3,6		2	3	8	3	3,75
- dodana vrednost	3,6	1	1,5	5	5,5	3	3,625
- podpora za izvajanje	3,5	1	1,5	4	7,5	1	3,533333
							3,685994

* ocene podane od skupaj 16 ocenjevalcev procesa (12 deležnikov in 4 s strani pripravljalcev)

b. Elementi procesa

Elementi	Skupno*	1	2	3	4	5	
- priloga biltenu Okolje & prostor	4,3			1	5	4	4,3
- vabilo ministra k sodelovanju	4,4			1	3	4	4,375
- spletna stran www.npvo.si	4,1			2	5	3	4,1
- javne predstavitve z delavnicami	4,2			1	3	2	4,166667
- e-novice NPVO	4,3		1		3	5	4,333333
- javna predstavitev osnutka NPVO	4,1			2	4	3	4,111111
- pisne pripombe na osnutek	4,4			1	1	3	4,4
- vodenje celotnega projekta	4,3				6	3	4,333333
SKUPAJ	4,3						4,264931

* na osnovi 10 vprašalnikov, izponjenih v tej rubriki

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Priloga 2:

Intervjuji za vrednotenje uspešnosti procesa

A. Izvedeni z naslednjimi pripravljalci:

1. Alenka Burja, MOPE
2. Mateja Simčič, MOPE
3. Milena Janežič, MOPE
4. Andrej Kranjc, MOPE
5. Gabrijela Grčar, MOPE
6. Andrej Bibič, MOPE

B. Izvedeni z naslednjimi deležniki:

1. Janja Leban, GZS
2. dr. Vesna Smaka Kincl, Zavod za varstvo okolja, Mestna občina Maribor
3. dr. Marko Notar, Zavod za varstvo okolja, MOL
4. Marjana Dermelj, Umanotera
5. Franc Hegler, RGED Ivančna Gorica
6. Lidija Živčič, Društvo Fokus
7. Nejc Jogan, Botanično društvo